

VUURWERK

Babette Pul
tekstschrjver

OOGARTSEN WILLEN TOTAALVERBOD CONSUMENTENVUURWERK

‘Gedogen kost ogen’

HAROLD VERSTEEG | HH

Twee blinde ogen voor elk uur dat rondom de jaarwisseling vuurwerk mag worden afgestoken. Een hoge prijs voor visueel spektakel, zegt oogarts Tjeerd de Faber. Hij pleit al jaren voor een totaalverbod. En zijn aanhang groeit.

Masha (niet haar echte naam) is 25 jaar. Dolgelukkig is ze, om als toerist uit Oost-Europa de jaarwisseling met haar man in Rotterdam te kunnen vieren. Ze is twintig weken zwanger. Bij het verlaten van een café aan het Stadhuisplein, toen nog geen vuurwerkzone, wordt ze vol getroffen in haar gezicht door een afzwaaiende pijl uit een legaal siervuurwerkpakket aan de overkant van het plein. Bij aankomst in het ziekenhuis blijkt ze naast huidwonden een opengescheurd en verbrand oog te hebben. Diezelfde nacht nog wordt ze geopereerd. Helaas is haar oog niet meer te redden en moet direct worden verwijderd. Door de stress en heftige pijn wordt haar kindje vijf dagen later dood geboren.

Elk jaar opnieuw verandert Nederland rond de jaarwisseling in een oorlogsgebied. Elk jaar opnieuw zijn er honderden slachtoffers met oogletsel door vuurwerk. Tjeerd de Faber, oogarts en woordvoerder van het Nederlands Oogheelkundig

Gezelschap (NOG) inzake vuurwerk, pleit al bijna twintig jaar voor een verbod op consumentenvuurwerk. Hij wordt gesteund door het NOG en heeft inmiddels ook steeds meer medestanders via vuurwerkmanifest.nl.

‘Als oogartsen hebben wij de taak het zicht voor een patiënt zo goed mogelijk te maken’, zegt De Faber. ‘Het hele jaar door doen we ons best om ieder procentje zicht te behouden. En dan wordt het weer oudejaarsdag en verandert ons land in een oorlogsgebied. Wat ons betreft is consumentenvuurwerk geen immaterieel erfgoed, maar bederfgoed van wat een mooi feestje zou moeten zijn.’

Over de schutting

Het moet toch kunnen, acht uur van ‘anarchie’ per jaar? Wat veel voorstanders van vuurwerk vergeten, is dat de helft van de slachtoffers bestaat uit omstanders, die verwond worden door het pretpakket van iemand

anders, aldus De Faber. ‘De publieke ruimte wordt in de nieuwjaarsnacht gegijzeld door vuurwerkafstekers die minder dan 10 procent van de bevolking vertegenwoordigen.’

Politie, brandweer en ambulancepersoneel schreeuwen om een verbod op vuurwerk, dat hen keer op keer het veilig werken in de nieuwjaarsnacht onmogelijk maakt. Gemeentes worstelen met plaatselijke verordeningen die omgebogen moeten worden. In Rotterdam is de gemeenteraad onlangs akkoord gegaan met het omkeren van de norm: in plaats van vuurwerkzone komen in de Maasstad vuurwerkzones waar het afsteken van consumentenvuurwerk nog wordt gedoogd.

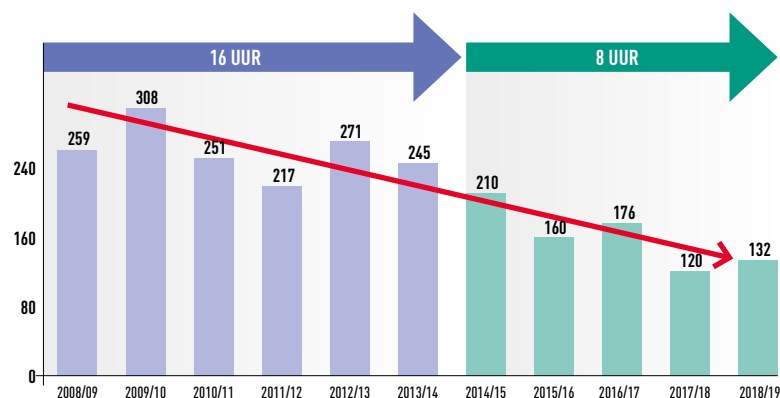
‘Er is een onoverzichtelijke lappendeken van plaatselijke regelgeving’

De Faber: ‘De verantwoordelijkheid voor de veiligheid van burgers wordt in feite over de schutting van de gemeentes gegooid. Hierdoor ontstaat als het ware een onoverzichtelijke lappendeken van plaatselijke regelgeving die handhaving bemoeilijkt. Kabinet en Tweede Kamer durven geen landelijk verbod op consumentenvuurwerk in te voeren. Enerzijds door zetelvrees, anderzijds weet de vuurwerkbranche met haar lobby de juiste politici op het juiste moment te bespelen.’

Minstens 70 procent legaal

De Faber ziet parallellen met de tabaksindustrie en de vuurwapenlobby door de NRA (National Rifle Association – de verenigde wapenbezitters en -producenten) in Amerika. ‘Nederland staat qua letselcijfers door vuurwerk in Europa met stip op 1. Dit is eigenlijk een schande voor een democratie in vredestijd. Ter

Minder gedooguren, minder slachtoffers

Vuurwerkslachtoffers in Nederland

OOGLETSELS	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Patiënten	259	308	251	217	271	245	210	160	176	120	132
Zelfafstekers	109	148	126	108	158	147	98	95	95	72	76
Omstanders	150 (58%)	160 (52%)	125 (50%)	109 (50%)	113 (42%)	98 (40%)	112 (53%)	65 (41%)	81 (46%)	48 (40%)	56 (42%)
Aantal ogen	309	358	307	256	331	311	268	200	224	157	176
Niet blijvend letsel	203	242	190	151	227	213	171	127	144	98	111
Blijvend letsel	106 (34%)	116 (32%)	117 (38%)	105 (41%)	104 (31%)	98 (32%)	97 (36%)	73 (37%)	80 (36%)	59 (38%)	65 (37%)
Visusverlies	44	51	36	59	57	55	31	29	37	23	11
Blinde ogen	20	22	16	21	25	20	10	15	19	11	10
Verwijderd	14	9	7	9	8	10	6	1	5	5	2

TIM (3), EEN LEVEN LANG LEED

Tim (niet zijn echte naam) is 3 jaar oud als hij tijdens de jaarwisseling op de arm van opa even mee naar buiten mag. Samen met burens luiden ze het nieuwe jaar in rond een vuurkorf. Oudere kinderen steken babyvuurpijltjes af.

Plotseling gilt Tim het uit en is niet tot bedaren te brengen. Eenmaal thuis blijkt hij een gezwollen rechteroog te hebben. Via de huisarts belandt hij in de vroege ochtend in Het Oogziekenhuis, waar blijkt dat een vuurpijltje zijn oog zwaar beschadigd heeft.

De voltreffer heeft een grote perforatie van het oog veroorzaakt. Drie operaties zijn nodig om zijn oog te behouden. Na een jarenlange lijdensweg van halve dagen afplakken van zijn goede oog, wordt Tim aan zijn rechteroog uiteindelijk toch blind. Hij ontwikkelt een posttraumatisch stresssyndroom (PTSS) met angstaanvallen bij harde geluiden (onweer) en een terugval in zijn ontwikkeling. Psychiatrische behandeling en speciaal onderwijs kleuren zijn jeugd in de tinten van een *war child*. Zijn noodlot trekt een zware wissel op ouders en gezin. Door zijn verminderde ontwikkeling en het feit dat hij maar één oog heeft, is zijn beroepskeuze beperkt. Verder vindt hij het moeilijk om sociaal oogcontact te maken door scheelstand van zijn ontsierend 'vuurwerkoog'. Mensen met een scheel blind oog hebben meer moeite op de arbeidsmarkt en meer moeite om een levenspartner te vinden.

vergelijking: het Amerikaanse leger heeft in drieënhalve jaar oorlog in Irak en Afghanistan 526 oogletsels geregistreerd. In Nederland hebben we gemiddeld twee nachten rond de jaarwisseling nodig om dit letsel aantal te overtreffen (zie tabel). Een veelgehoord argument van de vuurwerkbranche is dat alle ellende en letsels door illegaal vuurwerk veroorzaakt wordt. 'Dit is pertinent onwaar', stelt De

Faber. 'Voor oogletsels geldt dat minstens 70 procent veroorzaakt wordt door legaal vuurwerk. In een kwart van de letsels is het projectiel niet bekend en bij circa 5 procent is illegaal vuurwerk de oorzaak. Dit beeld wordt ook nog eens bevestigd in de rapporten van Veiligheid.nl over letsels door vuurwerk tijdens de laatste drie jaarwisselingen.' In de afgelopen elf jaar hebben oogartsen

'Laat vuurwerk niet het laatste zijn wat je ziet'

in Nederland de oogletsels door vuurwerk bijgehouden met een landelijke enquête. Zodra een patiënt met vuurwerkletsel gediagnosticeerd is, kan online een letselformulier worden ingevuld. Zo'n 95 procent van alle dienstdoende oogartsen doet dit. De Faber: 'Dit is uitzonderlijk hoog en geeft een goed beeld van de ernstige oogletsels door vuurwerk. Bij de huisartsenposten melden zich meestal de minder ernstige oogletsels die geen specialistische oogzorg nodig hebben.'

Helpt slachtoffers jonger dan 21

Tijdens de afgelopen elf jaarwisselingen zijn er 2898 ogen bij 2350 patiënten door vuurwerk beschadigd. Een derde van die ogen heeft blijvende schade met verminderd gezichtsvermogen, 190 ogen zijn volledig blind of zelfs verwijderd. Elk jaar kost ieder gedooguur van consumenten-vuurwerk twee blinde ogen. De helft van de slachtoffers is jonger dan 21; meer dan de helft is omstander, zonder zelf af te steken (zie tabel).

Oogarts Tjeerd de Faber aan het werk.

De Faber betreurt het dat de verontrustende cijfers vooralsnog niet hebben geleid tot ander landelijk beleid. ‘Het kabinet legt het vernietigende rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over de jaarwisseling, de onveiligste dag van het jaar, in wezen naast zich neer. Een blind kinderoog kost per jaar 12.500 euro aan verlies van kwaliteit van leven. Bij een levensverwachting van 80 jaar loopt dat op tot 1 miljoen euro per blind oog!’ Naast lichamelijk letsel is er ook nog de materiële schade aan openbaar en particulier bezit die jaarlijks in de tientallen miljoenen euro’s loopt. Fijnstofuitstoot waar longartsen een boekje over hebben opengedaan (MC-themabijlage april 2019) gaat in de grote steden naar torenhoge waarden, zware metalen komen in oppervlaktewater en bodem, en huisdieren gaan door een hel.

Centrale vuurwerkshows

De Faber: ‘Vaak hoor ik het argument dat handhaving niet mogelijk is. Ik geef

toe dat het voor handhavers moeilijk is te oordelen welke knal wel mag en welke niet, zolang consumentenvuurwerk in Nederland wordt gedoogd. Een totaalverbod op knalvuurwerk en vuurpijlen of consumentenvuurwerk maakt dit een stuk eenvoudiger. Gebiedsverboden zijn nu al goed te controleren, maar ik heb bewondering voor politie en boa’s die proberen te handhaven in de vuurlijnes tijdens de jaarwisseling.’

In Duitsland gaat de politieke discussie over consumentenvuurwerk vooral over de milieubelasting. In Vlaanderen daarentegen krijgt de minister voor dierenwelzijn een verbod op consumentenvuurwerk voor elkaar. In Australië geldt dit al sinds 1987, met als resultaat dat er geen slachtoffers meer vallen. ‘Ook voor Nederlandse gemeentes en wijken willen we graag centrale professionele vuurwerkshows’, zegt De Faber. ‘Vuurwerk is een van de mooiste spektakels die je ogen kunnen zien, maar laat het niet het laatste zijn wat ze zien.’ ■

TIPS VAN DE OOGARTS VOOR DE JAARWISSELING

1. Ga naar het buitenland: nergens is het risico op oogschade door vuurwerk zo groot als in Nederland.
2. Blijf binnen en sluit alle ramen en deuren.
3. Indien je toch naar buiten gaat, draag een vuurwerkbril eventueel over je eigen bril, want die beschermt onvoldoende (versplintert).
4. Teken vuurwerkmanifest.nl als je in Nederland niet langer consumentenvuurwerk wilt, en liever kiest voor een professionele vuurwerkshow door de gemeente. Want gedogen kost ogen!